

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAČAJU. — NE
BILJEГОVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

POJEDINI BROJ Din. 1·50

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Din. 60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 10.

Šibenik, 4. travnja 1925.

God. V.

Kapitulacija Hrv. Selj. Stranke.

Izjave g. Pavla Radića i dra Šuperine donijele su nam novi politički položaj. Najjača hrvatska stranka, koja je pobrala skoro sve hrvatske glasove, je kapitulirala. Ona je napustila dobar dio svoga programa, a skoro potpuno svoju dosadanju taktiku. Hrvatska Seljačka Stranka je ne samo priznala današnje stanje, nego jeskoro potpuno napustila decentralistički program te poletjela u zagrljaj Pašić-Pribičevićeve koalirane vladine većine. G. Stjepan Radić je kazao svom sinovcu, da može i mora biti popuštanja, jer se popušta bratu, i g. Pavle Radić se tim savjetom valjano poslužio. Tim savjetom se valjano poslužio i dr Šuperina, koji je svojim govorom načinio jednu vrlo lošu figuru.

Izjave g. Radića dolaze nakon šest godina briesnog demagoškog rada Hrvatske Seljačke Stranke. Kroz tih šest godina je HSS varala hrvatske mase hrvatskom slobodnom državom, republikom, mirotvorstvom, monarhijom engleskoga tipa, dok nije mjesec dana, nakon što joje hrvatski narod dao preko pol milijuna glasova, pala na koljenja te se potpuno predala na milost i nemilost radikalima. Danas imaju pravo, da traže svi oni, koji su radi Radićeve demagogije stradali po tamicama, gdje su obećanja davana u oči triju izbora. Danas moraju da se duboko zamisle naši hrvatski momci, koje je Radićeva demagoška politika tijerala od novačenja, zašto su se izlagali radi riječi ljudi, koji u Nar. Skupštini pjevaju hvalospjeve vojski. Kroz ovo šest godina doživjeli su Hrvati bezbroj razočaranja, uništeno je bezbroj hrvatskih egzistencija otpuštanjem hrvatskih činovnika i oduzimanjem koncesija hrvatskim obrtnicima. HSS je šest godina varala na najperfidičniji način hrvatskoga seljaka, koji danas može da gleda, kako se u Beogradu odigrava jedna kapitulacija za drugom, jer poniznje, kojim je pala HSS pred noge radikalima, te sramotna odreka i napuštanje dosadanje politike i taktike na tako bijedan način i nije drugo nego kapitulacija.

Kad je Hrv. Pučka Stranka govorila, da se treba boriti za reviziju ustava, onda su oni isti današnji radićevci, koji su ne samo išli u parlament, nego i dali izjavu, kojima se zadovoljio i Sv. Pribičević, koji nikako ne misli na reviziju ustava, bacati klevete protiv HPS-a, a nema ni po godine, što je jedan sramotni list, koji se zove *Slobodni Dom*, pisao, da su naši bivši narodni zastupnici Dumbić, Šimrak i Barić prodane izdajice, dok danas nema hrabrosti nijedan list zajedničara i radićevaca da kaže, da je komedija odigrana 27. o. m., u beogradskoj Skupštini jedna kapitulacija. Danas se mogu osvijedčiti svi oni, koji su sa bijesom braći radićevku politiku, da je ta postila ne samo doživjela slom, jer je

ona takvih slomova doživljala već nekoliko puta, nego da je ta politika pošla potpuno krivim putem, jer niko valjda ne vjeruje, da će uzvišeni stavljetli Radićeve najnovije politike Pašić i Pribičević pristati na reviziju ustava, koju mi Hrvati tražimo, pa je uzaludna i svaka riječ, da HSS nije izdala decentralistički program, kad se bacila na koljena pred radikalima.

Nikad većega poniženja hrvatski narod nije doživio u svom političkom životu, nego danas, kad njegovi predstavnici ližu ono, što su šest godina bljuvali. No to nije nego tek jedna etapa. Nakon skrušenog pokajanja pred koaliranim Vladajućim strankama doći će još gora poniženja, kad se bude podupirala politika radikalne i samostalne demokratske stranke. Onda će istom moći hrvatski narod da vidi onu politiku, koja ga je bijestavim sjajem demagoških fraza šest godina varala, u pravom svjetlu, a onda će biti najžalosniji dan našega političkog života.

Mi Hrvati i nakon kapitulacije Radićeve stranke, ne prestajemo tražiti reviziju ustava i narodni sporazum. No neka se znade, da hrvatski narod neće ići sa Hrvatskom Seljačkom Strankom te se baciti u zagrljaj Pri-

bicevićeve stranke, jer hrvatski narod zna dobro nakon šest godina iskustva u političkim borbama, da ne može ništa očekivati od samostalne demokratske stranke te od Radićeve stranke. Hrvatski narod sad najbolje uvida, da je politika, koju je od svoga početka zastupala Hrvatska Pučka Stranka jedina bila prava hrvatska politika, te će danas, kad ga je izdala i najveća njegova stranka, naći svoju stranku u Hrvatskoj Pučkoj Stranci, koja je svojim decentralističkim programom i svojim socijalnim načelima te svojim dosadanjim nastupima dokazala, da zna dobro braniti hrvatske interese protiv koaliranih radikalnih i pribičevaca, pod čiju protekciju se sada dala i HSS. Hrvatski narod se neće dati zavadati od onih, koji nastoje ugušiti njegovu individualnost i njegove težnje za decentralizacijom, kao i od onih, koji u najsdobonosnijim momentima okreću političku kabanicu. Hrvatski se narod neće upisati u koaliciju Pašić-Radić-Pribičević, jer dobro zna, da politika, koju će takva koalicija yoditi, ne će donijeti zadovoljstva hrvatskom narodu, a ni sporazuma sa srpskim narodom. Beogradska kapitulacija je djelo gospode, za kojem narod ići neće, jer se kroz šest godina, predočno upoznao sa politikom, koja nas je moralno i materijalno dovela na piošački štap.

PAVLE RADIĆ KOD KRALJA.

U četvrtak poslijepodne u 6 sati bio je na svoju fmlbu prijavljen predsjednik Hrv. Selj. Kluba g. Pavle Radić kod kralja. Audijencija je potrajalala tri puna sata, tako da je g. Radić tek iza 9 sati izšao iz dvora te otišao u hotel „Petrograd“, gdje su ga čekali prvaci opozicionog bloka. Novinarima je g. Radić dao ovu izjavu: „Njegovo Veličanstvo Kralj primio me je vrlo ljubezno i izrazio svoje zadovoljstvo zbog mojega govora u Skupštini. Zatim sam informisao Nj. V. Kralja o političkim prilikama u Hrvatskoj i o svojim pogledima na političku situaciju. Sa najvećim interesovanjem i razumijevanjem važnosti i zamašitosti preokreta u Jugoslaviji, koji nastaje pozitivnom sarađnjom HRSS-e na programu narodnog sporazumu u našoj domovini, pratilo je Nj. V. Kralj moje razlaganje. Na kraju sam izjavio Nj. V. Veličanstvu, da sam spreman u svaku dobu dati sva potrebna daljnja eventualna razjašnjenja“.

Kako se govori u političkim krugovima, u audijenciji je bilo taknuto i pitanje ulaza radićevaca u vladu, koja bi se sastojala od koalicije radikala i radićevaca ili bi bila koncentraciona vlast stranaka opozicionog bloka i radikalima.

Glasovi o kapitulaciji HSS.

O izjavama Pavla Radića i dra Šuperine donosi dnevna štampa dugacke članke, od kojih donašamo nekoje važnije stavke, kako bi se video utisak kapitulacije HSS na vlast te na opozicione stranke.

Glavni organ radijalne stranke *Samouprava* piše u članku *Jedan značajan preokret*: „Svakako je jedan dobar znak, da se g. Pavle Radić, sa svojom grupom u nekoliko već emancipirao od bloka g. Davidovića... Mi se radujemo, što je politika, koju zastupamo, postigla jedan lijep uspjeh...“, a u članku *Opći utisak* piše: Riječi Pavla Radića i dra Šuperine

izgovorene na sjednici Narodne Skupštine od 27. ov. mja, nadahnute duhom trezvenog rodoljuba i zdravog političkog shvatjana, dovele su do političkog obrata, koji je izazvao povoljno raspoloženje u svim našim krugovima.“

Glavni organ *Orjune Pobeda* piše: „Mi se duboko radujemo njihovu spasu i konačnoj pobjedi spasonosne državne ideje...“

Beogradski *Balkan* pozdravlja odliku HRSS te veli, da ima kapitulacija, koju su časne.

Pribičevićev slovenski dnevnik *Jutro* piše, da su izjave g. Pavla Radića pravi triumf ideje jugoslavenske

demokracije i najbolja zadovoljstva ispravnosti taktike g. Pribičevića.

Dr Korošec je nakon izjave Pavla Radića izjavio novinarima: „U prvom redu moram ustanoviti, da se položaj nakon svega onoga, što se zadnjih dana dogodilo, ne samo nije promjeno, nego postao mučniji. Radikali se meni ne čine iskrene, a to radi toga, što su zatražili anketu, makar da imaju pred sobom Radićevu izjavu. Mi Slovenci nijesmo zadovoljni s izjavom, koja je pala na hrvatske strane. Mi Slovenci ostajemo vjerni autonomiji ili ako hoćete po Marinovićevu terminologiju: širokim samoupravama. Mi ostajemo čvrsto na tomu da su Slovenci narod sami za se, kojemu se mora omogućiti narodni i kulturni razvoj. Nijesmo zadovoljni s dosadanjim razvojem politike, jer nije donjela dovoljno izgleda u budućnost. Blok nije dovoljno discipliniran. Zato je i moglo doći do toga, da se debata tako razvila, da smo mi optuženici a krvici tužitelji. Najviše riječi je palo o komunizmu, dok su nezakonito ostale zaboravljene. Vi vidite, da mi ne možemo biti zadovoljni.“

Glavni organ SLS *Slovenec* piše u članku *Iz Jeruzalema u Damask*: „Hrvatska republikanska seljačka stranka ili zapravo gospodin Stjepan Radić je otišao u Kanosu. Utisak toga koraka bi na one, koji se skupaju s tom strankom bore za pobjedu načela narodnog suvereniteta, sporazuma Srba, Hrvata i Slovenaca te narodne autonomije, bio svakako mnogo ugodniji, kad bi bili Radićevci izvršili taj važni korak sa manjim smanjenjem... Radićevci su se zamalo izjavili za Vidovdanski ustav, a izričito se postavili na stanovništvo famoznoga „narodnog jedinstva“...“

Dr Drinković je izjavio, da mu Radićeva izjava daje najveću zadovoljstvu...“

Davidovićeva *Pravda* piše, da obzirom na stranačku taktiku treba priznati, da su pobijedili radikalci.

Kako se vidi, vladine stranke pozdravile su simpatično korak radićevaca, dok je opozicioni blok ostao rasstragnut i nejedinstven, tako da će prije ili kasnije doći do kidanja, a to će biti kod ulaza hrvatske seljačke strane u koaliciju Pašić-Pribičević.

G. Pavle Radić vrijeđa. U svom „istoričkom“ govoru Pavle Radić nije mogao a da se ne očeše i o Hrvatsku Pučku Stranku. Zajedničarske novine, koje su inače u cijelosti donijele Radićev govor, mudro su prešutjele uvedrijivu stavku njegova govoru, koja je uvrjedila i samoga dra Korošca, tako da, se bilo ozbiljno bojati, da će doći do loma u opozicionom bloku, jer je čitav Jugoslavenski klub odlučio, da ne sudjeli u radu sjednica bloka, dok g. Pavle Radić ne povuče uvrede. G. Radić je to i učinio, a SLS je njezinu izjavu uzela na znanje.

Sudbina Male Antante.

Svjetska štampa je prošlih dana notirala nekoliko važnih promjena u budućem životu Male Antante. U prvom redu naglasilo se ulazak Grčke u Malu Antantu, koji bi imao uslijediti svakako prije konferencije u Sinaji, a onda plan dra Beneša, da se Mala Antanta pretvoriti u jedan veliki istočni evropski blok, koji bi se brinuo za sigurnost i nepromjenjivost granica država srednje i istočne Europe.

Ulazak Grčke u savez Čehoslovačke, Jugoslavije i Rumunjske znači jedan korak naprijed prema istočnom evropskom bloku. Mala Antanta je bila osnovana, da uzdrži mir u srednjoj Evropi te državne granice prema neuilskom, saintgermanskom i trianonskom miru. No taj djelokrug je brzo bio prekoraćen, jer je već na međusavezničkim konferencijama bio Maloj Antanti priznat značaj velike vlasti, a tim se pravom ona i poslužila prigodom rješavanja raznih svjetskopolitičkih pitanja. Ulazak Grčke u Malu Antantu proširoio bi djelokrug ove još dalje prema istoku te bi imala da brani i odredbe središnjeg i lausanskog ugovora.

Ideja dra Beneša o Antanti istočnih država Europe u vezi sa garancijskim paktom o miru nije toliko loša, koliko teško izvediva. Kod istočnevropskih država još nijesu riješeni brojni sporovi. Besarapsko pitanje, ukrajinski pitanje te pitanje narodnih manjina u Grčkoj nijesu tako sitna. Interesi Rumunjske prema sovjetskoj Rusiji dovode već sada do diplomatskih sporova. U istočnoj Galiciji je neriješeno pitanje stotine hiljada i milijuna Ukrajinaca Rusinâ. Stoga bi Antanta, koja si postavlja za zadataću, da čuva državne granice, koje su silno nesigurne, kao i porekad u istočnoj Evropi, bila vrlo iluzorna, osim, kad bi u pitanjima, kao što je n. pr. besarapsko, sva države Antante izjavile Rumunjskoj svoj disinteres, ali bi takvih izjava bilo i previše, a nije vjerojatno, da bi se s njima moglo uzdržati mirovno stanje.

Stoga su protiv Beneševog nacrtu ustali prvi Česi. Agrarni Venkov je zagovarao, da se ozbiljno pomisli na jednu slavensku Antantu, kako je zamisla i T. G. Masaryk. Ta bi Antan-

ta bila kada da drži u šahu istočnu i srednju Evropu, a bez nje se ne bi moglo rješavati nijedno svjetsko pitanje. Slavenski su narodi po svom prirodom demokratskom osjećaju najpozvaniji, da porade oko svjetskog mira. Ta bi Antanta dovela i do ostvorenja jedne jakе balkanske Unije, koja bi bila položena na tri mora te bi imala u svojoj šaci sve niti jugoistočne evropske politike. Tako bi se Mala Antanta pretvorila u veliku slavensku Antantu i ta etapa u njež-

nom razvoju bila bi najsretnija.

Jedina stvar, koja je tome na putu, jesu nedemokratske vlade u Jugoslaviji i Bugarskoj. Dok bude nedemokratskih režima teško da će doći do ostvorenja jedne šire slavenske Antante, jer bi se ona moralna ograničiti na najviše jednu stvar, a to je čuvanje postojećih granica. To bi pak bio previše uski djelokrug za jednu veliku zajednicu.

Sudbina Male Antante je još nedredena. Spretni taktik Beneš će bez sumnje pokušati da ostvari svoj nacrt, ali će naći na velike potешkoće i u zapadnoj i u istočnoj Evropi.

Iz domaće i vanjske politike.

Časništvo Nar. Skupštine je ovako sastavljeno: Marko Trifković predsjednik. Prvi potpredsjednik Nikola Uzunović, drugi potpredsjednik dr Ivan Paleček, sekretari Tomo Popović, Stjepo Kobasic, Stojadin Pavlović i dr Đorđe Branković. Osim dra Palečeka i dra Brankovića, koji su samostalni demokrati, svi ostali su radikali. Opozicija se apstinalala od izbora.

Izbor parlamentarnih odbora. U subotu poslije podne biran je zakonodavni i finansijski odbor. Budući da nije dopušteno onim zastupnicima HSS, za koje je odredena anketa, da glasuju, to je u zakonodavnom odboru vladina većina dobila 26 članova, a opozicija 16, dok je u finansijskom dobila vladina koalicija 19 članova, a opozicija 12. U pondjeljak je izabran administrativni odbor, u kojem imaju vladine stranke 13 članova, a opozicija 8, imunitetni odbor u kojem je isti razmjer te odbor za molbe i žalbe, u kojem je 12 vladinovaca te 9 članova opozicije.

Ukinuće prinudne nagodbe. Na sjednici finansijskog odbora od početka prihvaćena je i protegnuta na cijelu zemlju odredba čl. 76. zakona o budžetskim dvanaestinama, kojom se ukida prinudna nagodba van stečaja i to od 1. travnja o. g. Svi zakoni i propisi o prinudnoj nagodbi od 1. travnja ne važe, dok će svi prijedlozi o njoj, upućeni sudovima do toga roka, biti riješeni po starim propisima.

Govor dra Gosara. Prigodom

debate o budžetskim dvanaestinama uzeo je riječ i nar. zast. SLS dr Andrej Gosar. Kritizirajući zakonski predlog dr Gosar je izjavio, da su Slovenci samostalan narod te da nemaju razloga, da od toga odstupe. Sa Hrvatima i Srbima je dočim stvar drugačija, te ako oni smatraju, da su jedan narod, to je njihova stvar. Slovenci jesu za državno jedinstvo, ali su potpuno samostalan politički narod. Na koncu je izjavio: „Prilike u državi se neće urediti, dok ne postanemo svi jednakopravni. Jednakopravni ćemo postati s poštenim sporazumom“.

Rekonstrukcija vlade. U političkom životu je radi odgode Skupštine zavladao mir. Jedino se u vladinim krugovima govori o rekonstrukciji vlade, koja bi se narednih dana imala provesti. No i o njoj se ne zna ništa, jer se odluka nalazi u Pašićevim rukama. Jedno je stalno, da će samostalni demokrati dobiti mjesto pet samo tri mesta u vladu i to ministarstvo trgovine, ministarstvo prosvjeti, ministarstvo socijalne politike, jer radikalni misle ministarstvo pravde i ministarstvo agrarne reforme dati svojim ljudima. Za ta tri portfelja su kandidati Grisogono, Pribićević i dr Žerjav. Ministarstvo, agrarne reforme bi preuzeo bosanski radikal dr Andrić. Ima se popuniti i mjesto ministra građevine te ministra za izdjednačenje zakona, jer su Srškić i Uzunović ušli u časništvo Skupštine.

Novi porezni tereti. Vlada je iznijela pred Nar. Skupštinu zakon o proračunskim dvanaestinama za mje-

režirane, djeļuju upravo čarobno. Čovjek osjeća jedan ugodan štipaj te se smije, smije upravo do iznemoglosti. A Nušić je upravo nedostiziv u prikazivanju tipova sreskih načelnika, narodnih poslanika te onog nasmijanjanog ambijenta oko Vranje i Niša, gdje je i Stevan Sremac postavio svoju Ivkovu slavu. Nijesu to tipovi Dostoevskijevog dramatizovanog *Sela Stepančikova*. To nijesu Fomići, Praskovje Ilijinjčići, jer ne žive u Rusiji. Tu je Srbija kralja Milana — čitav sistem vlade od ministra do sreskog praktikanta. Dijelovi *Sumnjičevog lica i Narodnog poslanika* su i danas aktuelni, a čitave stavke peroracija i glume gos'ina Žike i Jevrema Prokića imaju i na današnji život tako oštare aluzije, da je u jednom sredu južne Srbije za prošlih izbora jedan sreski načelnik strogo povjerljivim aktom saopćio gospodinu ministru unutrašnjih djela o užasnim uvredama vlasti, kojima vrvi *Sumnjičev lice*. Nušićev katkad groteskni humor je neodoljiv. I nije stoga čudno, što su baš njegove komedije *Sumnjičev lice* i *Narodni poslanik* doživjele najveći uspjeh.

Gospodin dramatičar Nušić je bez sumnje dao najsjetniji dio repertoara ovoga pozorišta. Zgodne scene, koje su, valja istaknuti, vrlo dobro

Treba priznati, da su uloge Nu-

šićevih komedija bile upravo izvrsno nastuditane. G. Biro je kao sreski kapetan i narodni poslanik dao dva sjajna, inače identična lica. I gda Jovanovićeva je prirođenim tonom žene, matere, tašte dala sve najbolje te držim, da je u Nušićevim komedijama dala najbolje izgrađeni tip vranjske babe. G. Popović, gg. Veličković i Matijević su dosta savjesno udovoljili zahtjevima svojih uloga. I o g. Đorđeviću bi se to moglo reći, ali je njegov glas previše rezak. G. Rajčević, koji vrši funkciju intendantu teatra, baš se iskazao. Kao sreski pisar Žika on je iznio jednu te sitnice izrađenu ulogu, vrlo dobro izvedenu. Scenerija, koja je vrlo trajava bila, te tri lampione, što su glupo virila iz potkrovila, pokvarili su cjelovitu izglednost slike, koju su bile režijski vrlo dobro zamišljene.

Sa dramatiziranim romanom Lava Tolstoja nijesam zadovoljan. Dramatiziranje jednoga romana znači primorano koncediranje u raznim dijelovima radi režijskih potешkoća. Tako i ta „preradba“, kako je u programu skromno označeno, romana Tolstoja jest jedna vrlo loša kopija *Uskrnsuća*. Početak je previše sa-

sece travanj, svibanj, lipanj i srpanj. Zakonski prijedlog je vrlo opširan (96 članaka na 34 tiskane strane), tako da ga opozicija nije mogla ni dobro proučiti. U prijedlog su uvršteni naknadni i izvanredni krediti u iznosu od 1 milijarde i 73 milijuna dinara, tako da će se dvanaestine povećati za 661 milijun^a dinara, što znači, da će se državni proračun povećati za skoro dvoje milijarde. Vlada želi, da pokrije te izvanredne kreditne sa cijelim nizom novih poreznih tereta, i to povećanjem invalidskoga poreza, novim porezom 2 % na zasluzanu ručnih radnika te povećanjem carina. Kazne, takse i ostali novčani iznosi, koje prepisuje obrtni pravilnik, imali bi se za petnaest puta povećati. Slovenska Ljudska Stranka je protiv izvještaja većine finansijskoga odbora izradila svoje odvojeno mišljenje, u kojem se žestoko obara na nove porezne terete te kritizira visoke kreditne za oboružanje.

Narodna Skupština je u utorak nakon ekspozicije ministra financija te govora dra Andrije Gosara, dra Lorkovića, Krajača i Pušenjaka primila zakon o budžetskim dvanaestinama. Opozicija je prije glasovanja izšla iz dvorane. Po sporazumu radi uskrih blagdanih sjednica Skupštine su odložene na 28. o. mj., kad će se opet sastati, da uzme u pretes za kone o štampi i stanovinu.

Mandati radičevaca su samo djelomično verificirani. Verificirano je u prvi mah samo 19 mandata onih zastupnika, koji po prvi put ulaze u skupštinu, za 25 mandata je određena anketa, a 8 mandata vodstva je ponijetno. Međutim su za poništene mandate pozvani zamjenici, te je verificirano još 6 mandata, a kako je Skupština odlučila, da dr Trumbić pridrži varadinski mandat, verificiran je još jedan mandat. Tako je sad 26 verificiranih radičevskih mandata. Anketa ima da odluci, što će biti sa 25 mandata, kojima valja dodati još tri mandata zamjenika Košutića, Trumbića i Predavca, tako da pod anketu dolazi 28 zastupnika. Mandati Došena, dra Kežmana i Bačinica nisu verificirani, jer im punomoći nisu bile predane.

Opcinski izbori u Zagrebu. 13. o. mj. će se obaviti u Zagrebu izbori za 25 mesta u gradskom zastupstvu, koja su zdržljebanjem bila isprajnjena.

blonski. Igra se previše brzo raspleće i zapleće, a mjestimice su neki dijelovi i nejasni. Čini se, da su neke stvari i iz same dramatizacije crtanje. Mjestimice ima dosta i naivnosti, kao n. pr. u poredaju tamnice, bolnice i stana kneza Rogožinskog. Radi velikih scenskih potешkoća i nezgrapnosti komad nije mogao da sasvim uspije, makar da su glumići za to uložili sve svoje sile. Osnovna postavka svake režije, da „svi utisci, sve impresije, koje sa pozornice lete publici, moraju izazvati jedan skupni, harmonični utisak kod publike“ (Veršagin), došla je do ostvarenja samo djelomično. Uloge su bile dobro izvedene. Katja gde Rajčević i Nataša gde Popovićeve su prilične. G. Đorđević se trudio, da dade što dotjeranju osobu kneza Nehiludova, pa je u tome i uspio. Scene u krčmi su bile izvrsne. Osobito se tu istakao g. Biro, koji je dao potpuno izrađen tip ruskog seljaka u ulozi pijača Kotinkina. I knez Rogožinski g. Veličković je bio izvrstan. Steta što sama dramatizacija nije dobra te što su scenerijski objekti vrlo siromašni, jer bi komad bio mnogo bolje primijen. No i ovako su članovi iz Šantića dali nekoliko upravo efektnih scena.

be-de.

Povodom kapitulacije Radićeve stranke očekuju se brojna iznenadenja i u tim izborima, jer su frankovci, koji su u Zagrebu jaki, započeli upravo bjesnu kampanju protiv Radića i zajedničara.

Vijesti o odreći zajedničarskih zastupnika. Beogradsko *Vreme* zadnjih dana donijelo je, da će se zajedničarski zastupnici odreći mandata, jer da je sad njihova misija svršena. Međutim o tome nema ni govor, jer svaki onaj, koji poznaje zajedničare, ne može da takva šta ustvrdi.

Jugofaštiste psuju dra Korošca. Jučerašnja orjunaška *Pobeda* donosi jedan upravo nedostojan napadaj na dra Korošcu povodom njegovih izjava o kapitulaciji radićevaca, koja je pun prijenskih neistina i zlobnih kleveta. Gospoda fašisti su zaboravili dobro pročitati Koroščevu izjavu, pa su saslušali na njive moguće birane cvjetove svoga rječnika. Po njima je dr Korošec — Austrijanac, mrzitelj sloge Srbija i Hrvata i šta sve ne. U posvanju se fašiste natječu sa svojim mentorom Pribicevićem. I nije čudo, jer su baš organi dra Korošca prvi iznijeli istinu o dogadjaju 1. juna u Trbovljama, kada je od Orjunaša bilo ubijeno 5 siromašnih radnika, a radnik Fakin naden ustrijeljen u kamenolomu.

Spalajković je predao ostavku na časti nar. zastupnika te se ponovo vraća na poslaničko mjesto u Pariz. Kažu, da je to stoga, što se dr Momčilo Ninčić nije dao nagovoriti, da napusti ministarstvo vanjskih poslova, za koje je bio Spalajković kandidat.

Uapšen dr Srkulj. Uutorak uapšen je bivši zagrebački načelnik dr Stjepan Srkulj, jedan od voda Hrvatske Zajednice. Dr Srkulj je bio odveden u затvor, gdje ima nastupiti dvosedmčini kaznu zbog nepovlašnog nošenja oružja, ali je u srijedu uslijed intervencije odmah pušten na slobodu.

Predsjednički izbori u Njemačkoj, koji su se vršili u nedjelju 29. pr. m. nijesu donijeli ni jednoj stranci apsolutnu većinu. Kandidat složnih desničara dr Jarres dobio je 10,382.000 glasova, socijalista Braun 7,786.000, kandidat centra dr Marx 3,884.000, komunista Thelmann 1,870.000, kandidat demokratske stranke dr Hellpach 1,565.000, kandidat bavarskih stranaka Heldt 1,200.000, a ultranacionalista Ludendorff 284.000 glasova. Prema rezultatu lanjskih izbora za Reichsrat osobito su nazadovati komunisti i Ludendorff, dok su socijalisti i centrum zadržali svoje pozicije. Ponovni izbori će se obaviti koncem travnja.

Evrpski zajmovi u Americi. U američkim novinama izašla je prošlih dana jedna tabela o zajmovima, koje evropske države traže u Americi. Po toj tabeli za ovu godinu traži Evropa kod Amerike raznih zajmova u visini od 1 milijarde i 700 milijuna dolara. Najviše traži Čehoslovačka i to 63,500.000 dolara. Austrija traži 51 milijun dolara.

Njemačka se približuje Saveznicima te se ovih dana raspravlja o njemačkom prijedlogu jednog garancionog pakta, po kojemu bi se osigurala nepromjenjivost i sigurnost granica Njemačke s drugim državama. Ta ponuda garancije je naišla kod Francuske, koja je tu uglavnom interesirana, na dobar prijem, tek traži od Njemačke pristup u Društvo Naroda. U sovjetskoj Rusiji je njemačka ponuda izazvala veliko ogorčenje, te je u *Izvestijama* izašao od Radeka članak, u kojemu kaže, da će se Savez Socijalističkih Sovjetskih Republika mo-

rati na novo orijentirati, ako bude tražila Njemačka svoj spas kod zapadnevropskih velikih vlasti.

Mussolinijeve izjave o vanjskoj politici. Prigodom rasprave o proračunu ministarstva vanjskih poslova dao je Mussolini nekoliko kratkih izjave o vanjskoj politici. Naglasio je, da je Italija na bliskom i dalekom istoku zastupana te da otvara svoje konsulate i škole, da se ne bi Tali-

jani raznarodili. Dodekanesko pitanje je riješeno u korist Italije. Ženevski protokol po mišljenju Mussolinija bio je odmah zreo za pokop, jer je stvarao preduvjet za novi svjetski rat. Mussolini je žestoko napao inozemsko novinstvo, koje vodi žestoku kampanju protiv Italije. Opsežne izjave o vanjskoj politici Mussolini će dati u maju.

O konkordatu s Vatikanom.

U br. 78. splitskog *Novog Doba* niki M. B. piše o konkordatu s Vatikanom, i ne bismo znali reći, dali zlobno ili bez ikakvog poznavanja stvari. Zamjeri pisanoj *Katol. Lista i Nedjelje*. Tuži se, što se, tobož, sa strane našega svećenstva otečaćava rad za sklapanje konkordata. No ne kaže, dali u pisanju *K. L. i Nedjelje* imaju istine.

Da, istina je, iz onoga pisanja „proizvire nepouzdanje prema nadležnim faktorima u ovoj stvari“, a mi kažemo i *pravom!* Zna li gosp. M. B., koliko ima vremena, da se radi o sklapanju konkordata? Zna li, da je za dugog rada, iza *proučavanja* konkordata sa svim mogućim državama, otkada su se počeli sklapati crkveno-državni konkordati, uz suradnju odličnih predstavnika svećenstva, uz odobrenje jugoslaven, episkopata, došlo do *nacrtu konkordata*. Pisalo se stoput, da je sve spravno, da počnu dogovori sa sv. Stolicom. Ali da! Onaj nacrt, što se radi

5 godina, dobio *placet* tolikih vlada i episkopata, nije dobar! Treba ga preraditi na novoj podlozi, da bude zaštićeno državno *souverenstvo!* Nego jer smo mi, ljudi XX. vijeka, naučili iz povijesti, što znači ta krilatica, kad kumuju framsioni, zato smo *uvjereni*, da ovaj novi prekuhanu nacrt neće moći biti primljen od Crkve. Sporazum, istina, znači popuštanje

s jedne i s druge strane, ali samo u modalitetu vršenja prava, a ne i *načelu*. No s nijednom državom nije Crkva sklopila konkordata, dok su državne vlasti gonile vjerouau iz škole, zabranjivale skroz crkvene institucije i na svakom koraku krunile slobodu katolika kao takvih! Ne razumijemo također, kakav konkordat, *dobar* za katoličku Crkvu, mogu sklapati pravoslavni *eksperti!* Trebalо bi prije znati, koliko ti *eksperti* poznaju katoličku Crkvu i vjeru, ili bolje koliko presuda nemaju protiv Crkve i vjere katoličke. A ako su ti *eksperti* još i emisari lože?

Što gosp. M. B. ne vjeruje, da u ovom poslu sa kat. Crkvom naša država, kojoj je također u interesu, da se sklopi konkordat, „ne može da štetuje sebi“, žalosno iškustvo od punih šest godina nas je naučilo, da baš naša država, t. j. njezini voditelji kada idu za tim, da štetuju državi!

Italija, zapanjivanje raznih krajeva, nemar za trgovacku mornaricu, kriva saobraćajna politika, žujivo strančarstvo, korupcionaštvo itd. nijesu li i to takvi dokazi? Nego čini nam se, da je gosp. M. B. od onih, kojima je drago očešati se o Crkvi i svećenstvu, a vuk se uvijek tuži, da mu manje vodu muti!

Gradske vijesti.

OPEĆ NAS TUŽE!

Jedva što smo javili u prošlom broju da nas državni odvjetnik tuži radi triju članaka, evo smo kroz tri dana dobili još dvije nove tužbe. Državni nas odvjetnik tuži:

1. radi članka *Gdje je sloboda?* priopćenog u 7. broju našeg lista;
2. radi dopisa 10 prema 11, koji je priopćen u istom broju.

Državni tužilac kaže da se u spomenutim člancima nalaze prestupci § 103 i 104 srp. krv. zak.

Ne možemo nikako da shvatimo, zašto nas državno odvjetništvo tuži za člance, koji nijesu bili plijenjeni. Mi šaljemo državnoj policiji i gg. državnim tužiocima priličan broj primjeraka našeg lista na cenzuru, pa neka ga cenzuriraju! Neka ga cenzuriraju! Jer ovako niti je opravданo niti pravedno tužiti list radi člana, koje je svijet mogao petnaest dana čitati, a državni organi su mogli da ih jednim potezom crvene olovke zaplijene.

o. m. u dvorani Atheneuma u Veneciji.

Glavna skupština Hrvatske Zadržuće Tiskare u Šibeniku odrižava se na drugi i Uskrska, 13. o. m., u 11 1/2 sati prije podne u prostorijama Hrvatske Čitaonice sa slijedećim dnevnim redom: 1. Izvještaj uprave i nadzornog odbora o poslovanju kroz god. 1923. i 1924.; 2. Biranje uprave; 3. Biranje nadzornog odbora; 4. Evenualije. — Uprava.

Pitanje općinske uprave. Zadnjih se dana govorili o promjeni današnje općinske uprave, u kojoj su skoro sami članovi zemljoradničke stranke, jer odbornici ostalih stranaka nijesu mogli da saraduju u današnjem općinskom odboru. Splitsko *Novo Dobo* je u srijedu donijelo brzojavku o raspustu općinskog odbora. Međutim je ta vijest preuranjena. Od sreskog poglavara bili su pozvani vode pojedinih stranaka, da izrave svoje mišljenje o jednoj novoj grupa-

ciji općinskog odbora, po kojoj bi u njemu bila tri radikalna, četiri pribicevičeva, četiri zemljoradnika i jedan član HPS. Držimo, da takav sastav ni najmanje ne bi odgovarao demokratskom principu, jer narod je onaj, koji mora da bira svoje predstavnike. U Sloveniji su već dvaput bili općinski izbori, a u Dalmaciji je već dvanest-trinaest godina, da nema legalnih predstavnika naroda u općinama. pak držimo, da bi se ti izbori morali već jednom obaviti. No kad bi i moral doći do jednog općinskog odbora, koji bi imao upravljati općinom do izbora, koje bezoduzano tražimo, onda držimo, da bi se morao uzeti paritetni sistem te pozvati u općinski odbor po dva člana stranaka, koje su dobile priličan broj glasova kod prošlih izbora, ili pak po rezultatu prošlih izbora pozvati proporcionalno u odbor delegate stranaka. Jer da bi četiri pribicevičeva, koji za sobom nemaju u cijeloj općini ni trista ljudi, vladala šibenskom općinom, to je demokratski i to odlučno otklanjam.

† Vice Blaženčić pk. Ante. U četvrtak je u dobi od 75 godina umro vrli naš pristaša Vice Blaženčić pok. Ante. Jučer mu je priredjen sprovod, kojemu je prisustvovao lijep broj njezinih prijatelja. Počivao u miru!

Belgijska svečanost. 8. aprila t. g. mjesni belgijski kr. vicekonzul slavi rođendan Nj. Veličanstva Kralja Belgije. Toga dana primat će g. vicekonzul čestitati u 11 sati prije podne u konsularnim prostorijama.

Preparandija ide u Knin? Ministarstvo prosvjete odredilo je 500.000 dinara za gradnju učiteljske škole u Korenicu, a isto toliku svotu za izgradnju preparandije u Kninu. Kako se čini, vlasta je odlučila, da Šibeniku otme tu jedinu stručnu srednju školu, e da je premjesti u Knin, gdje su već započeli pregovori za kupnju kuće Đure Vojvodića, gdje bi bila smještena preparandija.

Brza pruga trčanskog Lloyd-a. Po obavještenju *Lloyd Triestina* bit će uvedena brza pruga sa Zadrom, Splitom i Gružom od 8. o. m.

Riješen don Joso Felicinović. Prošlih dana vodila se pred zemaljskim sudom u Šibeniku rasprava protiv radničkog vode vč. Josipa Felicinovića, kojega je tužio državni odvjetnik, da je svojim proglašom, kojim je pozvao paške radnike u štrajk za poboljšanje njihovih ekonom. prilika, prestupio § 103. srp. kaz. zak. Međutim se na raspravi Sud uvjerio, da u proglašu nema takvih prestupaka, radi kojih ga je državni tužilac optužio, te da se tim proglašom nije dražila jedna klasa protiv druge, nego da se govorilo o borbi za radnički boljšavci ljudi, koji su udruženi u Jug. Strukovni Savez. Stoga je Sud riješio krivnje našega saradnika i prijatelja don Josu Felicinovića. Tako je svršila stvar, radi koje su u svoje vrijeme podigli toliku buku Uprava monopolija, radikalni i njihovo zagrebačko glasilo *Odjek*.

Premalo uvidljivosti. Pozorište Šantić, koje gostuje u našem gradu, dalo je u nedjelju poslije podne komediju Pecije Petrovića *Čvor*. Komad je u mnogim svojim dijelovima pun običnih frivilnosti, te je upravo previše bilo postavljanje toga komada ništa manje nego za nedjeljnju popodnevu predstavu sa snizenim cijenama, na koju se dakako sabrao u prvom redu naš mlađi svijet. Bilo bi svakako potrebno, da se bolje pripazi na davanje svakavih komada, koji ni ne odgovaraju svrsi jednoga teatra.

Porotna zasjedanja. Od 30. marta do 2. aprila vodila se pred porotom rasprava protiv Jakova Kutije, Đure Žeželja, Dušana i Nikole Vukašinovića iz Bukovića kod Benkovca radi zločina umorstva počinjena na općinskog redara Jašu Rakiću iz Benkovca. Glavni temelj optužbe bilo je priznajanje Kutije i Nikole Vukašinovića pred oružnicima. Optužnici ne potiču to priznanje, ali se brane, da su priznali od straha pred batinama. Svjedoka pri učinu nije bilo. Proces čisto indicijaran pobudio je velik interes, jer je umoren redar bio dobar i miran čovjek. Predsjednik senata je bio savjetnik dr. Buzolić, a državnu optužbu je zastupao drž. odvjetnik Burić, dok su optužnike branili dr. Vlašić, dr. Kozul i dr. Marin. U srijedu prije ponocu bila je izrečena osuda na temelju pravirjeka porotnika, koji su zanijekali sva pitanja glede optuženoga Dušana Vukašinovića, a glede ostalih zanijekali pitanje o izdajnom umorstvu, a potvrdili pitanje o ubojstvu. Jakov Kutija je bio osuden u 5 godina teške tamnica, Nikola Vukašinović na 3, a Đuro Žeželj na 2 godine teške tamnica, dok je Dušan Vukašinović bio riješen.

→ **Pjevanje u Stolnoj Crkvi.** U srijedu je započela pobožnost 40-satnog klanjanja, koja je zaključivana svake večeri propovijedu, svečanim pjevanjem Pavečerne i blagoslovom. Svečani *Pomiluj mene, Bože!* od Auera pjevao je izvrsno uvježbani zbor naše gimnazije. Gimnazijalci su svojim pjevanjem pružili jedan upravo umjetnički užitak te se radujemo našim dacima na uspjehu, koji su najbolje svjedočile velike mase svijeta, što su u srijedu i narednih dana počeli u Stolnu Crkvu. Maestro Sentinel je ulazio sa svoj trud, da svečani zbor što ljepše uspije te je to i postigao i tim ponovno dokumentirao svoje visoke sposobnosti. Pjesmu *Svetotajstvu* je otpjevao solo don Joso Krnić, i to u srijedu onu od Capoccia, a u četvrtak od Heinzele, te je svojim zvučnim glasom zadivio slušatelje. Jučer je *Svetotajstvu* od Bottazza otpjevan u duet od g. don Rudolfa Piana (tenor.) i gimnazijalca g. M. Prebande (bariton) te su se upravo dobro iskazali.

Svjedoci bez pristojbine. Za ovoga porotnoga zasjedanja desio se nemio slučaj, da je sud ostao bez pare kaznenog fonda te nije mogao da isplati pristojbine svjedocima, koji su pozvani na rasprave iz udaljenih krajeva sjeverne Dalmacije. Razlog pomjanjivanju novca je, kako nam kažu, u tomu, što svota doznačena za kazneni fond, nije navrijeme stigla na Porezni ured. Svjedoci, skoro svi siromašni težaci, bili su na muci, kako da platite ovduč konak i jelo i prevoz povratka kući, pa su shvatljiva njihova jadikovanja po gradu, gdje su morali obijati pravoge, da nadu, tko će im što predumiti za likvidiranje pristojbine. Ovo je proizvelo svugde neugodan utisak i sud je zapao u mučan položaj. Nadamo se, da će vlasti providjeti, da se u buduće što takva ne dogodi.

Duhovne vježbe daštva Učiteljske škole, 1., 2. i 3. t. mj. daštvo Učiteljske škole obavilo je duhovne vježbe. U petak 3. t. mj. svi su se učenici(ce) isposvijedili, a utorak prisupili na sv. pričest. Duhovne govorere držao je vič. don Jerko Jurin.

Iz sjemeništa. Prošle nedjelje 6. sjemeništarca primilo je kričko odjelo. Mladim levitima, uzdanici vježbe i naroda, srdačno čestitamo!

Javne zahvale.

Dolje potpisano crkvinarstvo osjeća se dužnim, da zahvali svojem zauzetnom i požrtvom župljaninu, čelik Hrvatu u dalekoj Americi Filipu Bulatu na sakupljenom daru od 43 dolara, koje nam je dostavio na račun tri kupljenih zvona.

Poznавajući poratnu bijedu i nevolju amuošnjeg hrvatskog naroda, a svijestan svoga katoličkog duha, cijenio se primoranim, da doprinese i on obol za tako uživšenu i svetu svrhu. I zato on polaze od svoje krvave zrade 10 dolara, Ivan Aleksić 10 dol., Jakov Jukica 2 dol., Krste Tomić 2 dol., Mate Pletković 1.50 dol., Blaž Tomić 1.75 dol., Ivan Bojić 1 dol., Mile Bojić 1 dol., Šimun Bilač 1 dol., Mate Matić 50 cent.

U zahvalu darovateljima dalo je Crkvinarstvo izreći jednu svetu misu pred Gospinom prilikom, da ih Ona svojim zagovorom čuva u stranom svijetu i vesele povrati milom zavičaju.

Mirović-Zag., 23. ožujka 1925.
Za Crkvinarstvo Bl. Gospe.
O. Ž. Carev, župnik-predsjednik.

Svima, koji su mi prigodom smrtri moga milog nezaboravnog i supruga

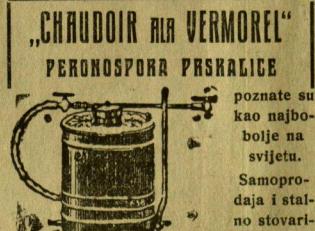
Ljube

bilo na koji način bili pri ruci i iskazali svoje sačešće, osobito njegovim prijateljima i drugovima, koji su mu pripredili onako lijev sprovod, ovim putem najharnije zahvaljujem.

U Šibeniku, 31. ožujka 1925.
Toma ud. Krečak.

„Mladost“ broj 3 izšao je. Posvećen je u Rimu. Narednih dana izlazi 4. broj, koji imade uskrsni znacaj.

Glasba za orlovske vježbe (prednjačke) može se dobiti kod Hrv. Orlovskega Saveza, i to za glasov u cijenu od din. 5, a za glazbu se mogu dobiti za prepis. Glasbu je sastavio odlični naš kompozitor, g. Ivan Ocvirk, kapelnik u Sinju, te je vrlo lijepa. Isto se tako može dobiti glazba za proste vježbe članova za 1925. uz istu cijenu.

Trgovina gvođjem i prometno d. d.
Subotica.
Dobro sortirano stovarište svih
sastavnih dijelova.
Na veliko! Na malo!
Adresa za pisma:
BARZEL, Subotica.

Odljekovana Voštarnica GRGO ĆULAR

Diplomirani pčelar i voštarski majstor
Dučan kod Sv. BARBARE - ŠIBENIK

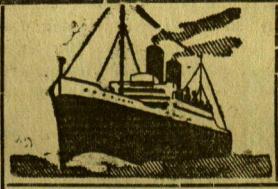
IZRAĐUJEM: sve vrsti svjeća, duplira, uskršnja stojnica (cereal) sa svim uresnim znakovima, iz prvorazrednog voska, brzo i solidno.

PRERAĐUJEM: prema želji sve vrsti svjeća iz voštanih ulomaka i okapina.

PRODAJEM: finog vrcanog MEDA naravnog sa mog uzornog pčelinjaka, na malo i veliko. Med je vanredne ljekovitosti za plućne bolesti, grla, prsa, prehlade itd.

KUPUJEM: sve vrsti voštanih okapina, ulomaka i žutog voska.

Sve uz povoljne cijene!

Otprema putnika iz domaće luke SPLIT „COSULICH LINIJA“

Javlja ovim svim putnicima, koji su spremni za putovanje u JUŽNU AMERIKU (Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos-Aires) da je polazak njihovih velikih prekooceanskih parobroda

„SOFIA“ na 23. aprila 1925. iz SPLIT-SKE LUKE (Dalmacija.)

Parobrodi su moderno uredeni imaju dva vijka i vozu na naftu. Putnici su smješteni u pobjoljšanom trećem razredu, u trećem razredu kabina i u podpalubiju. Svaki razred posjeduje moderno uredeni jedači salon, salon za gospode, kao i pušači salon. Putnicima stoji na raspolaganje cijeli parobrod, jer ne vozi putnika I. i II. razreza.

Od kolike je važnosti za naša putnike, što se mogu iskreti u domaćoj luci, nije potrebno navaditi - dosta je, što ne trpe velikih neugodnosti ni napora putujući po nekoliko dana preko stranih država, dok se stignu u luku ukrcanja, a osim toga mogu se na parobrodu služiti svojim materinskim jezikom.

Gledje osiguranja mjesto te ostalih uputa treba se obratiti na „COSULICH LINIJU“. Glavno zastupstvo za Kraljevinu Srbu, Hrvatu i Slovenac

Telefon 24-98. J. G. Drašković - Zagreb Cesta, 8. br. 3. ili na filijale u: Beogradu, Balkanska ul. 25. Ljubljani, Kolodvorska ul. 30. Velikom Bečkereku, Kralja Petra trg 4 ili Agenciju u:

Sibeniku, Josip Jadronja, obala Sušaku, Karolinska cesta 161. J. G. Ivošević, Splitu FRANJO KUKULIĆ, Gružu IVO LOVRIČEVIĆ, Metkoviću NIKICA CAREVIĆ.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik Brz. naslov Gospoban
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad,
Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva

preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove
povoljno, točno i brzo.